

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ім. М.І. ПИРОГОВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
роботи і міжнародних зв'язків

 Інна АНДРУШКО

«30» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

з підготовки доктора філософії

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

ВК 4.2 «ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ»

(назва навчальної дисципліни)

галузі знань **22 Охорона здоров'я**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **222 Медицина**

(код і найменування спеціальності)

мова навчання українська

2025 рік

Робоча програма з дисципліни «Внутрішні хвороби» підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, освітньої кваліфікації доктор філософії за спеціальністю 222 «Медицина»
«30» серпня 2025 року - 26 с.

Розробники:

Вадим ЖЕБЕЛЬ, д.мед.н., професор ЗВО, завідувач кафедри внутрішньої медицини медичного ф-ту №2;

Сергій ЛОЗИНСЬКИЙ, д.мед.н., професор ЗВО кафедри внутрішньої медицини медичного ф-ту №2.

Світлана ФРАНЧУК, к.мед.н., доцент ЗВО кафедри внутрішньої медицини медичного ф-ту №2,

Олена САКОВИЧ, к.мед.н., доцент ЗВО кафедри внутрішньої медицини медичного ф-ту №2,

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри внутрішньої медицини медичного факультету №2 ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

Протокол від 30 серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри внутрішньої медицини
медичного факультету №2, д.мед.н., професор ЗВО
«30» серпня 2025 року

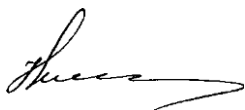


Вадим ЖЕБЕЛЬ

Схвалено методичною радою терапевтичних дисциплін Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Протокол від 30 серпня 2025 року № 1

Заступник голови



проф. ЗВО Валерій Іванов

«30» серпня 2025 року

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Внутрішні хвороби» складена на основі освітньо-наукової програми (ОНП) зі спеціальності 222 – «Медицина», розроблена відповідно до вимог чинного законодавства України та на основі ОНП підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, освітньої кваліфікації доктор філософії зі спеціальності 222 – «Медицина» Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова 2020 р. (наказ № 109 від 21.09.2020 р.)

Анотація навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Аспіранту винесені питання диференційної діагностики та найновітніші наукові дані щодо найбільш поширених захворювань, а саме, органів дихання, захворювань системи кровообігу, системи кровотворення, ендокринної патології, захворювань органів травлення, органів сечової системи, з наданням невідкладної допомоги при основних невідкладних станах в розрізі вищевказаних напрямків та диспансерний нагляд.

1. Опис навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Внутрішні хвороби» призначена для закладів вищої освіти МОЗ України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження здобувача освіти необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття, б) самостійна робота аспірантів, в) медична практика.

Поточна навчальна діяльність контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Рівень підготовки аспірантів визначається на підставі результатів тестування, письмової або усної відповіді на контрольні питання, розв'язуванні ситуаційних задач, розв'язання клінічно-орієнтовних задач, огляду хворого, клінічного розбору, складання алгоритмів клінічного обстеження та лікування при певній нозології, проведення диференційної діагностики на підставі визначених симптомів та синдромів у хворого, оцінку результатів інструментальних, лабораторних обстежень, функціональних проб тощо. За виробничої потреби кафедри допускається ротація змістових модулів в межах Модулів 1 та 2 з умовою дотримання запланованої для них за програмою кількості годин.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у формі іспиту згідно навчального плану для спеціальності 222 «Медицина».

Статус навчальної дисципліни: нормативна, професійно-вибіркова

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діагностика, лікування, профілактика, реабілітація найбільш розповсюджених захворювань внутрішніх органів.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «Сучасна внутрішня медицина» здійснюється, коли аспірантом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін на II рівні вищої освіти, а також дисциплін: Історія філософії, як методологічна основа розвитку науки та цивілізації, Англійська мова у науково-медичному спілкуванні, медична етика та деонтологія, Культура мови лікаря: термінологічний аспект, Публікаційна активність та наукометричні бази даних, Біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень, з якими інтегрується програма внутрішньої медицини. У свою чергу, Сучасна внутрішня медицина формує засади поглибленого вивчення аспірантом наступних спеціалізованих дисциплін терапевтичного профілю (Внутрішні хвороби, Кардіологія, Ревматологія, Фтизіатрія, Гастроентерологія, ендокринологія, Загальна практика-сімейна медицина, Побічна дія ліків, Клінічна фармакологія, Клінічна біохімія та мікробіологія, Клінічна морфологія,) та теоретичного (Нормальна анатомія, Патологічна анатомія, Фізіологія, Патологічна фізіологія, Фармакологія, Мікробіологія, Гістологія).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Внутрішні хвороби» є здобуття аспірантами знань, навичок та вмінь в сфері захворювань внутрішніх органів людини, достатніх для виконання оригінального наукового дослідження, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну медицину та інші сфери життя

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Внутрішні хвороби» є формування системи знань, професійних умінь, педагогічної майстерності, дослідницько-інноваційної діяльності та практичних навичок під час ведення хворих терапевтичного профілю.

2.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до підвищення професійної кваліфікації
- ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.
- ЗК 4. Здатність розробляти та управляти проектами
- ЗК 5. Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (Фахові, предметні) компетентності (ФК):

- ФК1. Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю
- ФК2. Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези
- ФК3. Здатність формулювати дослідницьке питання, розробляти проект наукового дослідження
- ФК4. Здатність обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей та завдань наукового проекту.
- ФК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження
- ФК6. Здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення
- ФК7. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.
- ФК8. Здатність представлення результатів наукових досліджень в усній і письмовій мові відповідно до національних та міжнародних стандартів
- ФК9. Здатність до організації та реалізації педагогічної діяльності
- ФК10. Здатність до лідерства, керування колективом
- ФК11. Дотримання етики та академічної доброчесності

Результати навчання

Програмні результати навчання (РН):

- РН 1. Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації
- РН 2. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій
- РН 3. Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення
- РН 4. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
- РН 5. Розробляти дизайн та план наукового дослідження.

ПРН 6. Виконувати оригінальне наукове дослідження

ПРН 7. Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників

ПРН 8. Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності

ПРН 9. Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження

ПРН 10. Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство

ПРН 11. Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій

ПРН 12. Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері

ПРН 13. Організовувати освітній процес

ПРН 14. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення

ПРН 15. Організовувати роботу колективу (здобувачів вищої освіти, колег, міждисциплінарної команди)

ПРН 16. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами

ПРН 17. Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Очікувані результати навчання з дисципліни:

1. Концептуально та критично аналізувати сучасні уявлення про етіологію, патогенез і молекулярні механізми розвитку захворювань внутрішніх органів, інтегруючи дані фундаментальних і клінічних наук.
2. Здійснювати комплексну клініко-аналітичну оцінку стану пацієнтів із використанням сучасних методів діагностики, включно з лабораторними, інструментальними, молекулярно-генетичними та біоінформатичними підходами.
3. Формулювати диференційно-діагностичні та патогенетично обґрунтовані клінічні рішення з урахуванням принципів персоналізованої медицини, доказової медицини та міжнародних клінічних настанов.
4. Розробляти та критично оцінювати стратегії лікування і профілактики, визначати показання, протипоказання, ризики та ефективність фармакотерапії, включно з інноваційними та таргетними підходами.
5. Застосовувати сучасні методи клінічних і біомедичних досліджень для планування, виконання та інтерпретації результатів власного дисертаційного дослідження.
6. Здійснювати експертну оцінку ургентних станів у внутрішній медицині та обґрунтовувати алгоритми невідкладної допомоги на основі актуальних клінічних протоколів і доказової бази.
7. Інтегрувати принципи доказової медицини, біостатистики та наукової методології для прийняття клінічних і дослідницьких рішень.
8. Готувати та публікувати результати наукових досліджень у рецензованих наукових виданнях, зокрема у міжнародних журналах, із дотриманням стандартів академічної доброчесності та наукової етики.
9. Презентувати результати наукових досліджень у професійному середовищі на національних і міжнародних наукових форумах, аргументовано відстоювати наукові позиції.
10. Здійснювати безперервний професійний і науковий розвиток, підтримувати міждисциплінарні та міжнародні наукові комунікації, брати участь у формуванні сучасних клінічних і дослідницьких практик..

Результати навчання для дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни аспіранти повинні:

знати:

сучасні концепції етіології та патогенезу захворювань внутрішніх органів на молекулярному,

- клітинному та системному рівнях;
- сучасні класифікації та міжнародні клінічні настанови (ESC, ERS, EASL, KDIGO, ADA, NCCN тощо);

- принципи персоналізованої та прецизійної медицини;
- методологію клінічних і трансляційних досліджень;
- сучасні підходи до фармакотерапії, включно з таргетними, біологічними та імунотерапевтичними стратегіями;
- принципи біоетики, академічної доброчесності та регуляторні аспекти клінічних досліджень

вміти:

- здійснювати критичний аналіз клінічних і експериментальних даних;
- інтерпретувати результати лабораторних, інструментальних і молекулярних досліджень;
- формулювати наукові гіпотези та дослідницькі питання;
- проектувати дизайн клінічних і біомедичних досліджень;
- застосовувати біостатистичні та аналітичні методи (кореляційний, регресійний, survival-аналіз тощо);
- оцінювати ефективність і безпечність лікувальних стратегій;
- здійснювати експертну оцінку клінічних випадків, у тому числі складних і поліморбідних;
- інтегрувати міждисциплінарні знання для вирішення клінічних і наукових проблем;
- оформлювати результати досліджень відповідно до міжнародних стандартів наукової комунікації..

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма вивчення дисципліни структурована в 2 модулі

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 годин, 8 кредитів ЄКТС.

Опис навчального плану з дисципліни

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин						
	Всього годин/кредитів ECTS	Аудиторних		СРС	Медич на практика	Рік навчан ня	Вид контро лю
		Лекцій	Практичних занять				
		240 годин/8 кредитів	0	90	90	60	
МОДУЛЬ № 1 "Внутрішні хвороби"	120 годин/ 4 кредити	0	45	45	30	2	
МОДУЛЬ № 2 "Внутрішні хвороби"	120 годин/ 4 кредити	0	45	45	30	3	ПК-Іспит

Примітка: 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Аудиторне навантаження становить – 37,5%, СРС –37,5%, медична практика – 25%.

Змістовий модуль 1 (2-й рік)

Тема 1. Використання методів доказової медицини у практичній роботі лікаря та при проведенні наукових досліджень

Метою практичного заняття являється навчити аспіранта орієнтуватися в найбільш ефективних та безпечних методах діагностики і лікування внутрішніх хвороб, приймати рішення з урахуванням найкращих сучасних доказових даних, забезпечити найбільш ефективне і об'єктивне прийняття рішень біля ліжка хворого. Заняття передбачає надання можливості аспірантам знайти і використати при прийнятті клінічних рішень науково обґрунтовані факти, отримані в ході коректно проведених клінічних досліджень, підвищити точність прогнозу результатів лікарських втручань, обирати

найкращі доступні бази клінічних даних (MedLine, Cochrane Library, Adonis, PubMed).

Тема 2. Артеріальні гіпертензії

Питання поширеності гіпертонічної хвороби, труднощі діагностики, висвітлені принципи діагностики та диференційної діагностики артеріальної гіпертензії. Будуть представлені дані щодо стратифікації серцево-судинного ризику, що лежить в основі вибору тактики раціональної антигіпертензивної терапії. Особлива увага буде приділена місцю комбінованих препаратів у лікуванні артеріальної гіпертензії, застосування гіполіпідемічних засобів та антитромбоцитарних препаратів. Окрема увага буде приділена принципам раціональної терапії гіпертензивних кризів на основі окремих клінічних ситуацій, викреслені покази до госпіталізації хворих та місце додаткових методів обстеження у хворих артеріальною гіпертензією. Матеріали лекції ґрунтуються на державних узгоджувальних документах, наказі МОЗ України №384.

Тема 3. Кардіалгії та стенокардія

Будуть розглянуті питання класифікації кардіалгій, методи діагностики, диференційної діагностики та сучасна тактика їх лікування. Питання діагностики стабільної ішемічної хвороби серця, що базується на претестовій діагностиці. Місце додаткових методів обстеження, покази до черезшкірних коронарних втручань. Обговорено принципи терапії, що направлені на зменшення симптомів та попередження серцево-судинних ускладнень. Акцент буде зроблено на виборі тактики лікування та відборі хворих для хірургічного лікування. Буде обговорено клінічну фармакологію антиангінальних, антитромбоцитарних, гіполіпідемічних засобів, антикоагулянтів.

Тема 4. Гострий коронарний синдром та інфаркт міокарда

Матеріали лекції ґрунтуються на державних узгоджувальних документах, наказ МОЗ від 02.07.2014 р. № 455 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострому коронарному синдромі з елевацією сегмента ST », наказ Департаменту ОЗ та К Вінницької ОДА від 30.07.2014р. № 952 «Про організацію надання медичної допомоги хворим з гострим коронарним синдромом з елевацією та без елевації сегменту ST», наказ МОЗ України від 03.03.2016 р. №164 «Гострий коронарний синдром без елевації ST». Основні принципи діагностики гострого коронарного синдрому та ІМ, вибір оптимального тактики лікування, зроблено акцент на виборі маршруту хворого гострим коронарним синдромом та ІМ, обговорено покази, протипокази, можливі ускладнення тромболітичної терапії, покази до ургентної коронанографії та стентування коронарних артерій. Обговорено медикаментозну терапію хворих гострим коронарним синдромом та ІМ на догоспітальному, госпітальному етапі та після виписки хворого з стаціонару. Обговорені питання реабілітації після перенесеного інфаркту міокарда, ускладнення інфаркту міокарда їх діагностика та принципи лікування.

Тема 5. Міокардити та кардіоміопатії

Визначення, поширеність та етіопатогенетична класифікація міокардитів. Діагностичні критерії, методи обстеження та лікування міокардитів. Ускладнення, методи їх профілактики. Визначення кардіоміопатій, поширеність, класифікація. План обстеження та лікування при гіпертрофічній, дилатаційній та рестриктивній кардіоміопатії. Диференційна діагностика кардіопатій. Клінічна фармакологія антибактеріальних, противірусних засобів, НПЗЗ, глюкокортикоїдів, антиагрегантів, інгібіторів АПФ, бета-блокаторів, діуретиків.

Тема 6. Набуті вади серця

Поширеність, термінологія, причини набутих вад серця. Клініка, діагностика, методи лікування мітрального стенозу, мітральної недостатності, аортального стенозу, аортальної недостатності, стенозу та недостатності тристулкового клапану, стенозу та недостатності клапану легеневої артерії. Практичне заняття передбачає навчання аспіранта на основі скарг, анамнезу, перкуторних і аускультативних даних виявляти причину виникнення серцевих шумів, запропонувати план обстеження пацієнта з метою встановлення етіології серцевих шумів, проаналізувати ЕКГ, вибрати ЕКГ-зміни, характерні для змінених відділів серця, провести диференціальну діагностику, визначити характерні УЗД ознаки, властиві захворюванням серця і судин, які супроводжуються серцевими шумами, визначити тактику ведення пацієнта залежно від причин, вираженості кардіомегалії, наявності СН і інших ускладнень.

Тема 7. Вроджені вади серця

Вроджені вади серця: клініка, діагностика, диференційна діагностика, покази до хірургічного лікування, реабілітація. Характеристика вад без ціанозу (незарощення боталової протоки,

незарощення овального отвору, дефект міжшлуночкової перетинки, коарктація аорти) та вад з ціанозом (тріада, тетрада та пентада Фалло, ізольоване звуження легеневого отвору). Практичне заняття передбачає збирання аспірантом анамнезу, клінічне обстеження хворого, інтерпретацію додаткових методів обстеження: ЕКГ, ФКГ, рентгеноскопії (графії) серця, ангіографії, вимірювання артеріального тиску на руках і ногах, одномірної і двомірної ехокардіографії, комп'ютерного аналізу ехокардіограм, цілодобового (холтерівського) моніторування, катетеризації порожнин серця, ядерно-магнітного резонансу.

Тема 8. Порушення утворення ритму

Будуть розглянуті питання класифікації основних порушень ритму. Діагностика. Сучасна тактика лікування, попередження тромбоемболічних ускладнень, лікування та попередження, профілактика, клінічна фармакологія антиаритміків.

Тема 9. Блокади провідної системи серця

Етіологія блоkad серця. Повздовжні та поперечні блокади. Фізіологічні механізми підтримання автоматизму серця в умовах блоkad на різних рівнях. Клінічні прояви блоkad СА та АВ вузлів. ЕКГ та інші методи діагностики блоkad у провідній системі серця. Диференційовані підходи до ведення пацієнтів з блокадою ніжок пучка Гіса. Надання невідкладної допомоги при нападах Морганьї-Адамса-Стокса. Використання ШВР, ресинхронізуючої терапії, кардіовертерів-дефібриляторів та ведення пацієнтів, яким встановлені ці пристрої.

Тема 10. Діагностика та лікування серцевої недостатності

Правошлуночкова, лівошлуночкова та бівентрикулярна серцева недостатність. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого в залежності від генезу, функціонального класу та стадії серцевої недостатності. Медикаментозне та немедикаментозне, в тому числі хірургічне, лікування, вплив на прогноз різних методів лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 11. Диференційна діагностика та лікування суглобового синдрому

Ведення хворого з суглобовим синдромом. Ведення пацієнта з ураженням суглобів. Основні захворювання та стани, що супроводжуються суглобовим синдромом. Ревматоїдний артрит. Подагра. Деформуючий остеоартроз. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються суглобовим синдромом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 12. Системні захворювання сполучної тканини та системні васкуліти

Ведення пацієнтів з ознаками системного захворюваннями сполучної тканини. Системна склеродермія. Дерматоміозит. Системний червоний вовчак. Системні васкуліти. Особливості клініки, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика, визначення працездатності та прогнозу.

Тема 13. Болі у спині

За узагальненими даними, біль у спині (дорсалгія) зустрічається у 40–80% популяції, щорічна захворюваність складає 5%. У віці від 20 до 64 років біль у спині турбує 24% чоловіків і 32% жінок. Ця проблема має не тільки медичний, але й вагомий соціально-економічний аспект, оскільки найчастіше страждають люди працездатного віку, що зумовлює, в свою чергу, значні економічні витрати, пов'язані з лікуванням дорсалгії. Біль у нижній частині спини є другою, після респіраторних захворювань, причиною звернення до лікаря і третьою по частоті госпіталізації.

Змістовий модуль 2 (3-й рік)

Тема 14. Диференційовані підходи до діагностики та лікування бронхообструктивного синдрому

Основні захворювання та стани, що супроводжуються бронхообструктивним синдромом: хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, пухлини трахеї, бронхів та середостіння. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що

супроводжуються бронхо-обструктивним синдромом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 15. Дисеміновані процеси в легенях

Дисеміновані процеси легень, що характеризуються ураженням понад двох сегментів, займають місце серед складних для дифдіагностики захворювань

Найбільш часто синдромом дифузної вогнищевої дисемінації відображаються:

- дисемінований туберкульоз;
- саркоїдоз;
- пневмоконіози;
- карциноматоз;
- ідіопатичний фіброзуючий альвеоліт.

Будуть розглянуті етіологічні фактори, класифікація. Лабораторна та інструментальна діагностика. Основні рентгенологічні зміни при таких процесах в легенях: дисемінований туберкульоз; саркоїдоз; пневмоконіози; карциноматоз; ідіопатичний фіброзуючий альвеоліт. Сучасна тактика лікування.

Тема 16. Пневмонія та нагнійні процеси у легенях

Етіологія, патогенез, класифікація. Роль вірусів в етіології пневмоній. Клініко-лабораторні та рентгенологічні методи вивчення змін при пневмонії та нагнійних процесах у легенях. Питання діагностики при атиповому перебігу. Покази до госпіталізації в стаціонар та до лікування в амбулаторних умовах, питання вибору антибактеріальних препаратів у різних клінічних ситуаціях.

Тема 17. Диференційна діагностика та підходи до лікування синдрому диспепсії

Епідеміологія, особливості збору анамнезу. Симптоми «червоних прапорців». Диференційна діагностика синдрому диспепсії з іншими функціональними захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Лікування функціональної диспепсії.

Тема 18. Диференційна діагностика та підходи до лікування синдрому подразненого кишечника.

Синдром подразненого кишечника — це найчастіше ($\approx 10\%$ усієї популяції) хронічне захворювання тонкого і товстого кишечника, що проявляється болем у животі і порушенням ритму випорожнень, що не зумовлено органічними чи біохімічними змінами.

Визначення поняття —синдром подразненого кишечника¹. Сучасна класифікація згідно Римських критеріїв IV. Значення симптомів «червоних прапорців». Клінічні та лабораторні особливості перебігу СПК. Методи дослідження, які застосовуються для діагностики СПК, показаннями та протипоказаннями щодо їх проведення; методика їх виконання; діагностична цінність кожного з них. Диференційна діагностика СПК. Лікування хворих на СПК відповідно до сучасних міжнародних рекомендацій. Основні напрямки первинної та вторинної профілактики.

Тема 19. Диференціальна діагностика та підходи до лікування захворювань печінки Сучасний стан проблеми хвороб печінки, особливості діагностики, основні симптоми та синдроми алкогольної хвороби печінки, вірусних гепатитів, неалкогольної жирової печінки, цирозів. Поширеність, патогенез, обсяг обстежень, диференційна діагностика та принципи лікування. Діагностичні та лікувальні алгоритми при жовтяницях, портальній гіпертензії та гепатаргії. Обговорюватимуться принципи надання невідкладної допомоги при ускладненнях. Окремо будуть висвітлені питання профілактики захворювань печінки. Підходи до лікування будуть представлені з урахуванням клінічних особливостей перебігу у хворих з супутніми захворюваннями.

Тема 20. Захворювання жовчного міхура та жовчовивідних шляхів

Поширеність, патогенез, обсяг обстежень та принципи лікування функціональних розладів біліарного тракту, хронічних холециститів, жовчнокам'яної хвороби. Діагностичні та лікувальні алгоритми. Обговорено принципи терапії, що направлені на зменшення симптомів та попередження ускладнень. Акцент буде зроблено на виборі тактики лікування та відборі хворих для хірургічного лікування. Буде обговорено клінічну фармакологію препаратів, що застосовуються для лікування захворювань жовчовивідних шляхів.

Тема 21. Гломерулонефрити

Класифікація гломерулярних хвороб нирок (гострі та хронічні гломерулярні хвороби, первинні та вторинні гломерулярні хвороби). Етіологічні чинники, основні ланки патогенезу. Клінічна та морфологічна класифікація гострого та хронічного гломерулонефриту. Клініко- лабораторна маніфестація гломерулонефритів. Інструментальні методи діагностики.

Нефротичний та нефритичний синдроми: причини розвитку, діагностичні критерії,

ускладнення. Сучасні підходи до лікування хворих із гломерулярними хворобами нирок

Тема 22. Хронічна хвороба нирок

Хронічна хвороба нирок: визначення, діагностичні критерії, фактори ризику та причини розвитку ХХН. Стадії ХХН. Клінічна та лабораторна презентація ХХН, основні причини розвитку. Ускладнення ХХН. Гостра та хронічна ниркова недостатність. Типи гострої ниркової недостатності та основні їх причини. RIFLE та AKIN діагностичні критерії гострої ниркової недостатності. Фактори ризику хронічної ниркової недостатності, патофізіологічні та функціональні зміни при ХНН. Клінічні прояви ХНН. Ускладнення ХНН. Лікування артеріальної гіпертензії у хворих із ХНН, медикаментозна корекція анемії, водно- електролітного балансу. Немедикаментозне лікування ХНН (перитонеальний діаліз, гемодіаліз), покази та протипокази.

Тема 23. Анемії

Визначення поняття —анемія». Поняття анемічного синдрому. Сучасна класифікація анемій. Клінічні та лабораторні особливості перебігу різних типів анемій. Диференційна діагностика анемій. Сучасне лікування різних типів анемій.

Тема 24. Лейкемії

Сучасний стан проблеми в Україні та світі, актуальність. Визначення поняття —гемобластоз, лейкемія. лімфомал». Поняття гостра та хронічна лейкемія. Сучасна класифікація онкогематологічних захворювань. Будуть обговорені клінічні та лабораторні особливості перебігу різних онкогематологічних захворювань їх диференційна діагностика, сучасне лікування різних видів лейкемій.

Тема 25. Лімфопроліферативні захворювання

Проблема епідеміології мієломної хвороби, лімфогранулематозу (ЛГМ) та неходжкінських лімфом (НХЛ) (лімфоми Беркетта). Принципи класифікації гемобластозів, їх етіологія та патогенез. Основні прояви гемобластозів в залежності від первинного морфологічного субстрату ураження. Будуть обговорені особливості типової клінічної картини та нозології для диференційної діагностики. Будуть висвітлені основні принципи діагностики та аналізу даних лабораторних та інструментальних методів обстеження при лімфопроліферативних захворюваннях. Окрема увага буде приділена особливостям лікування, реабілітації та профілактики рецидивів при гемобластозах. Будуть розглянуті етичні та морально-деонтологічні засади в роботі лікаря.

4. Структура навчальної дисципліни

	Назви змістових модулів і тем	Усього годин	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Використання методів доказової медицини у практичній роботі лікаря та при проведенні наукових досліджень	4	2	2
2	Артеріальні гіпертензії	8	4	4
3	Кардіалгії та стенокардія	4	2	2
4	Гострий коронарний синдром та інфаркт міокарда	8	4	4
5	Міокардити та кардіоміопатії	8	4	4
6	Набуті вади серця	8	4	4
7	Вроджені вади серця	4	2	2
8	Порушення утворення ритму серця	8	4	4
9	Блокади провідної системи серця	8	4	4
10	Діагностика та лікування серцевої недостатності	8	4	4
11	Диференціальна діагностика та лікування суглобового синдрому	8	4	4

12	Системні захворювання сполучної тканини та системні васкуліти	8	4	4
13	Болі у спині	4	2	2
14	Диференційовані підходи до діагностики та лікування бронхобструктивного синдрому	8	4	4
15	Пневмонія та нагнійні процеси у легенях	8	4	4
16	Диференціальна діагностика та підходи до лікування синдрому диспепсії	8	4	4
17	Диференціальна діагностика та підходи до лікування захворювань кишечника	8	4	4
18	Диференціальна діагностика та лікування захворювань печінки	8	4	4
19	Захворювання жовчного міхура та жовчовивідних шляхів	8	4	4
20	Гломерулонефрити	8	4	4
21	Хронічна хвороба нирок	8	4	4
22	Анемії	8	4	4
23	Лейкемії	8	4	4
24	Лімфопроліферативні захворювання	8	4	4
	Усього	180	90	90

5. Теми лекцій у даній навчальній програмі не передбачені

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Використання методів доказової медицини у практичній роботі лікаря та при проведенні наукових досліджень	2
2	Артеріальні гіпертензії	4
3	Кардіалгії та стенокардія	2
4	Гострий коронарний синдром та інфаркт міокарда	4
5	Міокардити та кардіоміопатії	4
6	Набуті вади серця	4
7	Вроджені вади серця	2
8	Порушення утворення ритму серця	4
9	Блокади провідної системи серця	4
10	Діагностика та лікування серцевої недостатності	4
11	Диференціальна діагностика та лікування суглобового синдрому	4
12	Системні захворювання сполучної тканини та системні васкуліти	4
13	Болі у спині	2
14	Диференційовані підходи до діагностики та лікування бронхобструктивного	4

	синдрому	
15	Пневмонія та нагнійні процеси у легенях	4
16	Диференціальна діагностика та підходи до лікування синдрому диспепсії	4
17	Диференціальна діагностика та підходи до лікування захворювань кишечника	4
18	Диференціальна діагностика та лікування захворювань печінки	4
19	Захворювання жовчного міхура та жовчовивідних шляхів	4
20	Гломерулонефрити	4
21	Хронічна хвороба нирок	4
22	Анемії	4
23	Лейкемії	4
24	Лімфопроліферативні захворювання	4
	РАЗОМ	90

7. Теми лабораторних занять – лабораторні заняття програмою не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Оцінка функції зовнішнього дихання та диференційоване використання сучасних протизапальних та бронхолітичних засобів	4
2	Диференціальна діагностика та лікування найпоширеніших захворювань бронхів та легень	4
3	Дисеміновані захворювання легень	4
4	Гострий коронарний синдром та інфаркт міокарда.	4
5	Дисліпідемії. Атеросклероз. Серцево-судинний ризик.	4
6	Хронічні форми ІХС.	4
7	Аритмії.	4
8	Вроджені та набуті вади серця.	4
9	Серцева недостатність. Гостра та хронічна недостатність.	4
10	Найпоширеніші захворювання суглобів	4
11	Системні захворювання сполучної тканини	4
12	Системні васкуліти.	4
13	Найпоширеніші захворювання, що характеризуються синдромом шлункової диспепсії	4
14	Захворювання печінки.	4
15	Гломерулонефрити.	4
16	Гострий і хронічний пієлонефрит. Лікарське ураження нирок. Мієломна нефропатія. Уратна нефропатія.	4
17	Гостра ниркова недостатність. Хронічна ниркова недостатність.	4

18	Анемії	4
19	Лейкемії та лімфопроліферативні захворювання	4
20	Геморагічні діатези.	4
21	Синдроми передчасного збудження шлуночків	2
22	Ведення пацієнта із штучним водієм ритму	2
23	Особливості сучасної комбінованої антигіпертензивної терапії	2
24	Подвійна та потрійна антиагрегантна терапія у профілактиці серцево-судинних захворювань	2
25	Ведення пацієнтів із різними типами штучних клапанів серця	2
	УСЬОГО	90

9. Медична практика здійснюється під час роботи з хворими

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Оволодіння навичками трактовки даних УЗД, ЕКГ, ендоскопії, рентгенографії, клінічної лабораторії.	20
2	Участь в консультативному прийомі та обходах керівника, професорів та доцентів кафедри	20
3	Курація хворих терапевтичного відділення	20
	УСЬОГО	60

10. Індивідуальні завдання

Участь у клінічних розборах, реферативні повідомлення, написання реферату, доповідь на науково-практичних конференціях, засвоєння ключових методів діагностики, засвоєння основних принципів надання невідкладної допомоги, підготовка наочних засобів навчання на кафедрі (таблиці, відео презентації тощо).

11. Завдання для самостійної роботи

Підготовка доповідей до участі у наукових конференціях, написання наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми, а також:

1. Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.
2. Удосконалення навичок фізикального обстеження пацієнта.
3. Удосконалення навичок трактування лабораторних даних: гемограм, міелограм, коагулограм, результатів біохімічного дослідження крові, показників імунологічного дослідження крові.
4. Вдосконалення знань та умінь трактування інструментальних даних: рентгенологічні дослідження, сонографічні дослідження, комп'ютерна спірографія.
5. Доповідь історії хвороби на практичному занятті.
6. Участь у проведенні клінічних розборів тематичних пацієнтів.
7. Моделювання клінічних тематичних ситуацій.
8. Підготовка презентацій для інформативних повідомлень з актуальних питань дисципліни на практичних заняттях.

12. Форми та методи навчання

Форма навчання: очна (денна). В умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій або надзвичайного стану (особливого періоду) форма здобуття освіти встановлюється згідно рішень

органів виконавчої влади, ВЦА, місцевого органу управління освіти та Вінницького національного медичного університету для створення безпечного освітнього середовища.

Під час дистанційного навчання для забезпечення організації освітнього процесу та виконання освітніх програм використовувати інструменти онлайн-спілкування та електронні ресурси й веб-сервіси в синхронному та асинхронному режимі (Microsoft Teams, Google Meet, Viber), Використати можливість сайту університету, де розміщені інформаційні матеріали та посилання на додаткові ресурси (відео, завдання, тести) та корисні ресурси для самоосвіти. Для ефективного впровадження системи дистанційного навчання передбачити форми зворотного зв'язку (контролю) зі здобувачами освіти.

Традиційні методи навчання: словесні, наочні, практичні.

Методи контролю як методи навчання (контролю з боку викладача, самоконтролю, взаємоконтролю, самокорекції, взаємокорекції).

13. Методи контролю та критерії оцінювання

Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми.

Для поточного контролю рівня підготовки аспірантів застосовуються:

1. індивідуальне усне опитування;
2. розв'язання типових ситуаційних задач;
3. відпрацювання алгоритмів надання невідкладної допомоги;
4. трактування та оцінка результатів лабораторно-інструментальних досліджень;
5. контроль практичних навичок при проведенні обстеження пацієнта;
6. тестові завдання з вибором правильних відповідей;
7. виписка рецептів.

Знання студента з теми та певного розділу оцінюють традиційною оцінкою (5-бальна система) згідно «Положень про організацію навчального процесу у ВНМУ імені М.І. Пирогова».

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді іспиту відповідно до розкладу іспитів.

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань та виконання практичних навичок під час поточного та підсумкового контролю

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли аспірант знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться аспірантові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання виконання практичних навичок під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється аспіранту, який, знає хід та послідовність фізикального обстеження пацієнта, демонструє правильне виконання необхідних практичних навичок та вірно з чіткими формулюваннями узагальнень та висновків оформляє план обстеження пацієнта.

Оцінка «**добре**» виставляється аспіранту, який допускає неточності при проведенні фізикального обстеження пацієнта, але здатний самостійно виявити допущені помилки та може продемонструвати виконання практичної навички в цілому, оформляє план обстеження пацієнта.

Оцінка «**задовільно**» виставляється аспіранту, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при проведенні фізикального обстеження пацієнта, не може продемонструвати повну правильну послідовність практичних навичок, не може трактувати в повному обсязі результати проведених досліджень, неохайно оформляє план обстеження пацієнта.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється аспіранту, який не може продемонструвати виконання практичної навички, зазнає значних труднощів при проведенні фізикального обстеження хворого, порушує порядок виконання практичної роботи, не реєструє хід роботи в плані обстеження хворого.

Оцінювання виконання тестових завдань під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється аспіранту, який при проведенні тестового контролю допускається не більше 10% неправильних відповідей (обсяг правильних відповідей 90-100%). Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на всі питання до тесту.

Оцінка «**добре**» виставляється аспіранту, який під час тестового контролю допускає не більше 20% помилок. (обсяг правильних відповідей 80-89%). Під час розв'язання клінічно орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді на більшість питань до тесту.

Оцінка «**задовільно**» виставляється аспіранту, який робить помилки не більш, ніж в 40% тестових завдань (обсяг правильних відповідей 60,5-79%). Під час розв'язання клінічно орієнтованих тестових завдань надає правильні відповіді тільки на деякі питання до тесту.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється аспіранту, який при тестовому опитуванні правильно розв'язує менше 60% тестових завдань. Під час розв'язання клінічно-орієнтованих тестових завдань не може надати правильні відповіді на питання до тесту.

Оцінювання самостійної роботи аспіранта

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні диференційованого заліку.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: аспіранта складається з суми поточного контролю та балів, отриманих за іспит.

Оцінювання практичних навичок під час підсумкового контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється, який володіє методикою послідовного фізикального обстеження пацієнта, робить чіткий висновок за результатами додаткових обстежень, демонструє знання щодо референтних значень лабораторних показників, інтерпретує результати інструментальних обстежень.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який допускає неточності при зборі скарг, анамнезу захворювання, життя, методології виконання фізикального обстеження, встановленні попереднього діагнозу, складанні плану обстеження та лікування, інтерпретації результатів лабораторних та інструментальних обстежень, але здатний самостійно виявити допущені помилки.

Оцінка «**задовільно**» виставляється аспіранту, який знає основи практичного завдання, але зазнає труднощів при виконанні практичних навичок щодо збору скарг, анамнезу, фізикального обстеження, не володіє знаннями щодо послідовності практичних навичок, не може трактувати в повному обсязі результати проведених досліджень, допускає помилки при складанні плану обстеження та лікування.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється аспіранту, який не може продемонструвати виконання практичної навички, зазнає значних труднощів при виконанні практичних навичок, порушує порядок виконання, не знає референтні значення показників, не вміє трактувати результати інструментальних обстежень, не володіє принципами обстеження та лікування.

Оцінювання усної / письмової відповіді під час підсумкового контролю

Оцінка «**Відмінно**» виставляється за роботу, в якій аспірант вірно відповів на всі запитання. Відповіді мають глибокий, змістовний та конкретний характер. Він повинен знати особливості

клінічних проявів захворювань внутрішніх органів, загальні принципи діагностики та лікування.

Оцінка «Добре» виставляється за роботу, в якій аспірант вірно відповів на 75% запитань і показав достатньо змістовні знання з тих питань, що відбивають основні розділи навчальної програми. Він повинен знати особливості клінічних проявів захворювань внутрішніх органів, загальні принципи діагностики, лікування та профілактику.

Оцінка «Задовільно» виставляється за роботу, в якій аспірант вірно відповів на 50% запитань. Відповіді неповні, здебільшого обмежуються простим переліком складників, ознак, рис, без найменших подробиць. Він повинен володіти обов'язковим мінімумом знань щодо теоретичних та практичних знань з терапії.

Оцінка «Незадовільно» виставляється за роботу, в якій аспірант не дав жодної правильної відповіді або дав лише приблизну відповідь на два запитання, не володіє обов'язковим мінімумом знань з дисципліни.

Перелік питань для підсумкового контролю – іспиту

1. Есенціальна артеріальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба). Визначення. Класифікація. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ураження органів-мішеней. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування.
2. Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, лікувальна тактика.
3. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії. Визначення. Основні причини. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження.
4. Особливості клініки, діагностики ниркових (реноваскулярних, ренопаренхіматозних)
5. Особливості клініки, діагностики ендокринних (синдром і хвороба Іценко Кушинга, феохромоцитома, синдром Кона, дифузний токсичний зоб) і гемодинамічних артеріальних гіпертензій. Терапевтичне та хірургічне лікування.
6. Атеросклероз. Визначення. Фактори ризику. Особливості клінічних проявів залежно від переважної локалізації (аорта, коронарні, мезентеріальні та ниркові артерії, артерій нижніх кінцівок). Значення лабораторних, променевих та інших інструментальних методів дослідження. Ускладнення. Загальні принципи лікування.
7. Гострий інфаркт міокарда. Визначення. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики гострого інфаркту міокарда.
8. Поняття «гострий коронарний синдром». Ускладнення гострого інфаркту міокарда (гостра лівошлуночкова недостатність, порушення ритму серця і провідності, розрив міокарда, гостра аневризма серця, післяінфарктний синдром Дресслера та ін.). Лікувальна тактика в різні періоди гострого інфаркту міокарда. Показання до хірургічного лікування.
9. Стабільні форми ІХС. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії. Особливості клінічних проявів, критерії діагнозу. Диференційована терапія різних форм ІХС. Терапія нападів стенокардії, гострої лівошлуночкової недостатності. Прогноз та працездатність при різних формах ІХС.
10. Серцева недостатність. Визначення. Основні причини. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (систолічний, діастолічний), стадії та функціонального класу. Діагностика. Значення ехокардіографії. Лікування.
11. Вроджені вади серця. Визначення. Дефект міжпередсердної і міжшлуночкової перегородок, відкритий артеріальний проток, коарктація аорти. Синдром Ейзенменгера. Значення неінвазивних і інвазивних методів для діагностики і диференційної діагностики. Ускладнення. Показання до хірургічного лікування.
12. Набуті вади серця. Вади мітрального, аортального, трикуспідального клапанів. Етіологія, механізми порушень геодинаміки. Класифікація. Комбіновані мітральні та аортальні вади. Клінічні прояви. Значення неінвазивних та інвазивних методів. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до хірургічного лікування.
13. Інфекційний ендокардит. Визначення. Етіологія, патогенез. Діагностичні критерії. Значення лабораторних методів і ехокардіографічного дослідження в діагностиці. Диференційний діагноз. Ускладнення (серцева недостатність, емболії, абсцеси). Лікування. Режими антибактеріальної терапії. Показання до хірургічного лікування.
14. Міокардити та кардіоміопатії. Визначення. Класифікація. Етіологія та патогенез основних видів

кардіоміопатій (запальних, метаболічних, ідіопатичних). Клінічні прояви, зміни ЕКГ, ЕхоКГ та інших променевих методів дослідження залежно від етіології і варіанту перебігу. Критерії діагнозу та диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних кардіоміопатій.

15. Тромбоемболія легеневої артерії. Визначення та класифікація. Фактори ризику. Клінічний перебіг різних форм. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Діагностичне значення змін даних інструментальних методів дослідження. Лікувальна тактика. Показання до хірургічного лікування.

16. Визначення легеневого серця. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви, зміни даних інструментальних методів дослідження. Принципи диференційованого лікування.

17. Перикардити. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клініки, перебігу і діагностики різних варіантів перикардитів. Методи верифікації діагнозу.

Тампонада серця. Показання до пункції перикарду, її діагностичне та лікувальне значення. Диференційована терапія різних форм з урахуванням етіологічних факторів.

18. Електрофізіологічні механізми аритмій (екстрасистолія, фібриляція та тріпотіння передсердь, шлуночкові тахікардія та фібриляція шлуночків). Клініка, ЕКГ-діагностика та диференційна діагностика. Ускладнення. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування. Роль електроімпульсної терапії.

19. Невідкладна терапія при пароксизмальних порушеннях ритму та раптовій зупинці серця.

20. Визначення та етіологія порушень провідності, класифікація. Клініка та ЕКГ діагностика атріовентрикулярних блокад та блокад ніжок жмутка Пса. Тактика при гострих та хронічних порушеннях провідності. Невідкладна допомога при нападах Морганьї-Адамса Стокса. Показання та принципи електрокардіостимуляції (тимчасової, постійної).

21. Основні симптоми ревматологічної патології та методи дослідження в ревматології.

22. Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця. Визначення. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагностики. Ускладнення. Лікування з урахування ступеня активності.

23. Ревматоїдний артрит. Визначення. Класифікація та номенклатура. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Критерії діагностики, диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування.

24. Системний червоний вовчак Визначення. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів та систем, активності хвороби. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування.

25. Системна склеродермі та дерматоміозит. Визначення. Класифікація. Клінічна картина залежно від ураження органів та систем. Діагностичні критерії, Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування.

26. Геморагічний васкуліт (пурпура Шенлейн-Геноха, гіперсенситивний васкуліт). Визначення. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування.

27. Вузликовий поліартеріїт. Визначення. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз, Лікування.

28. Остеоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина в залежності від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування.

29. Анкілозивний спондиліт. Визначення. Класифікація. Клінічна картина. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування.

30. Реактивні артропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії.

31. Подагра. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості суглобового синдрому та ураження внутрішніх органів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи диференційованого лікування. Профілактика.

32. Анемії (залізодефіцитна, Ві2-дефіцитна, фолієводефіцитна, гемолітична, гіпопластична, постгеморагічна). Етіологічні фактори та патогенез. Особливості клініки та лабораторної діагностики різних форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування різних форм.

33. Гострі та хронічні лейкомії. Визначення. Сучасні погляди на етіологію та патогенез.

Класифікація. Основні клініко-гематологічні синдроми. Критерії діагнозу. Ускладнення. Принципи лікування.

34. Трансплантація кісткового мозку.

35. Лімфоми та мієломна хвороба. Визначення та класифікація.

36. Ходжкінські та неходжкінські лімфоми. Клінічні прояви та їх особливості при різних варіантах перебігу. Критерії діагнозу. Ускладнення. Принципи лікування.

37. Тромбоцитопенічна пурпура, клінічні прояви, принципи лікування.

38. Гемофілія. Визначення. Етіологія та патогенез, основні клінічні синдроми. Критерії діагнозу. Терапія різних гемофілій.

39. Пневмонії. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клінічні прояви і особливості перебігу залежно від збудника. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (гострий респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші). Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

40. Хронічне обструктивне захворювання легень. Визначення. Значення паління, екологічних та професійних факторів, роль загострень у розвитку і прогресуванні хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження залежно від стадії і клінічного перебігу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

41. Бронхіальна астма. Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

42. Плеврити. Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренування плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

43. Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Визначення. Фактори, які сприяють розвитку бронхоектатичної хвороби, абсцесу та гангрен легень. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

44. Легенева недостатність. Визначення. Класифікація. Причини виникнення. Особливості клінічного перебігу. Діагностика, дослідження функції зовнішнього дихання, газів артеріальної та венозної крові, показників кислотно-основного стану крові. Лікувальна тактика. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

45. Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ. Клінічні прояви залежно від варіанту та стадії. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.

46. Диспепсія. Визначення диспепсії. Етіологія та патогенез. Роль *H. pylori* у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Недосліджена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

47. Хронічні гастрити. Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль *H. pylori* у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

48. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки. Визначення. Основні причини пептичних виразок (*H. pylori*, медикаменти та ін.). Класифікація. Клінічні прояви. Ускладнення (перфорація, пенетрація, кровотеча, стеноз, малігнізація). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики *Нр*-інфекції. Тактика ведення хворого. Ерадикаційна терапія, контроль ефективності ерадикації. Медикаментозна терапія *Нр*-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

49. Целиакія та інші ентеропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

50. Запальні захворювання кишечника. Виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилатація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

51. Синдром подразненої кишки, визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Диференціальна діагностика. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

52. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні порушення біліарного тракту. Визначення. Етіологія, патогенез. Значення інфекції, порушень моторики та дисхолії у розвитку хронічного холециститу, холангіту та жовчнокам'яної хвороби. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення жовчнокам'яної хвороби. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

53. Хронічні гепатити. Визначення. Класифікація. Роль персистенції вірусу, токсичних та медикаментозних агентів, імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики вірусної інфекції. Аутоімунний, токсичний (медикаментозно-індукований) та хронічні вірусні гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

54. Цирози печінки. Визначення. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин, генетично детермінованих дефектів метаболізму та імунних порушень. Класифікація. Особливості клінічних проявів та діагностики різних варіантів. Диференційний діагноз. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційована терапія. Невідкладна терапія при ускладненнях. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

55. Хронічні панкреатити. Визначення. Значення різних етіологічних факторів. Класифікація. Особливості клінічного перебігу, діагностики та диференціальної діагностики залежно від форми та локалізації патологічного процесу. Ускладнення. Методи дослідження при діагностиці панкреатиту. Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

56. Гломерулонефрити. Визначення. Етіологія, роль стрептококової інфекції та імунологічних порушень в розвитку хвороби. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення (еклампсія, гостра ниркова та хронічна ниркова недостатність и др.). Лікування з урахуванням морфологічного варіанту та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

57. Амілоїдоз. Визначення, етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви амілоїдозу нирок. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

58. Пієлонефрити. Визначення. Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовидільних шляхів. Класифікація. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

59. Тубуло-інтерстиціальний нефрит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференціальний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

60. Гостре пошкодження нирок. Хронічна хвороба нирок. Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клініка та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування на

різних стадіях. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до ниркозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Перелік практичних навичків

1. Опанування навичками трактування даних доплер-ехокардіоскопічного дослідження.
2. Опанування навичками трактування стрес-тестів.
3. Опанування навичками трактування електрокардіограми.
4. Опанування навичками трактування даних рентгенконтрастної ангіографії.
5. Опанування навичками трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки.
6. Опанування навичками аналізувати данні лабораторних методів дослідження (мікробіологічне дослідження крові, гострофазові показники крові, загальний білок та білкові фракції, трансамінази крові, коагулограма, лабораторні маркери некрозу міокарду, ліпідний спектр крові, креатинин крові, кліренс креатинину, електроліти крові, дані серологічних досліджень при аутоімунних процесах).
7. Опанування навичками надання медичної допомоги при гострій серцевій недостатності, колапсі, шоках.
8. Опанування навичками надання медичної допомоги при гіпертензивному кризі.
9. Опанування навичками надання медичної допомоги при пароксизмальних порушеннях ритму, при синдромі Морган'ї-Едемса-Стокса.
10. Опанування навичками надання медичної допомоги при зупинці кровообігу та дихання, проведення легенево-серцевої реанімації.
11. Опанування навичками реєстрації та інтерпретування ЕКГ.
12. Опанування навичками вимірювання артеріального тиску.
13. Опанування навичками аналізувати лабораторні дані (загальний аналіз крові, загальний білок та білкові фракції, креатинин, сечовину, сечову кислоту крові, електроліти крові, показники імунного статусу, гострофазові показники крові, дані серологічних досліджень при аутоімунних процесах, лабораторні показники функціонального стану печінки та нирок).
14. Опанування навичками реєстрації та інтерпретування ЕКГ.
15. Опанування навичками надання медичної допомоги при зовнішній кровотечі.
16. Опанування навичками визначення групи крові.
17. Опанування навичками переливання компонентів крові та кровозамінників.
18. Опанування навичками проведення та оцінки загального аналізу крові, пунктату кісткового мозку.
19. Опанування навичками трактування даних ендоскопічного дослідження бронхів.
20. . Опанування навичками трактування показників функціїзовнішнього дихання.
21. Опанування навичками надання медичної допомоги при гострій дихальній недостатності.
22. Опанування навичками трактування даних ендоскопічного дослідження травного тракту.
23. . Опанування навичками трактування даних променевого (рентгенологічного та сонографічного) дослідження травного тракту та органів черевної порожнини.
24. . Опанування навичками трактування даних дослідження секреторної функції шлунку (рН-метрії).
25. Опанування навичками трактування даних УЗД нирок, радіоізотопної ренографії нирок.

14. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді іспиту відповідно до розкладу іспитів

15. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Нарахування балів за дисципліну проводять згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І. Пирогова. Складовими оцінки за дисципліну є конвертоване у бали середнє арифметичне поточної успішності за універсальною 120- бальною шкалою (від 72 до 120 балів), бали за підсумковий контроль (від 50 до 80 балів) та індивідуальної роботи (від 6 до 12 балів).

Бали за підсумковий контроль відповідають шкалі оцінок:

оцінка «3» - 50-60 балів

оцінка «4» - 61-70 балів

оцінка «5» - 71-80 балів

Бали за поточну успішність, підсумковий контроль та традиційну оцінку викладачі вносять у відомість деканату. Отримані бали (сума балів поточної успішності та підсумкового контролю) відповідають фіксованій шкалі оцінок:

оцінка «5» - 180-200 балів

оцінка «4» - 160-179 балів

оцінка «3» - 122-159 бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить 122 бали.

Нарахування індивідуальних балів здійснюють на підставі Положення про організацію навчального процесу у Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова (Вінниця, 2024).

Підсумковий модульний контроль є іспитом, що проводиться за розкладом. Іспит передбачає обстеження хворого, оцінку наявних даних обстеження та додаткових методів, обґрунтування діагнозу, призначення плану обстеження та лікування, вирішення 3 ситуаційних задач. Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант під час модульного контролю, складає 80, при цьому максимальна оцінка за обстеження хворого – 50 балів, за ситуаційну задачу – 10 балів. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів. та індивідуальної роботи студента (від 6 до 12 балів).

Бали за підсумковий контроль відповідають шкалі оцінок:

оцінка «3» - 50-60 балів

оцінка «4» - 61-70 балів

оцінка «5» - 71-80 балів

Бали за поточну успішність, підсумковий контроль та традиційну оцінку викладачі вносять у відомість деканату. Отримані бали (сума балів поточної успішності та підсумкового контролю) відповідають фіксованій шкалі оцінок:

оцінка «5» - 180-200 балів

оцінка «4» - 160-179 балів

оцінка «3» - 122-159 бали.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни, – 200 балів. **Мінімальна кількість балів** становить 122 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, диференційованого заліку
180-200	A	відмінно
170-179,99	B	добре
160-169,99	C	
141-159,99	D	задовільно
122-140,99	E	задовільно
0-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

16. Методичне забезпечення

1. Взірцева програма навчальної дисципліни
2. Тематичний/ календарний план практичних занять та лекцій.
3. Презентації лекцій (в т.ч. відео- та аудіопрезентації)
4. Методичні рекомендації для студентів при підготовці до практичних занять.
5. Методичні рекомендації для викладачів до практичних занять.
6. Тестові завдання.
7. Клінічні ситуаційні задачі та задачі з невідкладної допомоги (кейси).
8. Набори параклінічних методів дослідження.

9. Перелік лікарських засобів.
10. Перелік питань до підсумкового контролю (іспиту).
11. Екзаменаційні білети
12. Навчально-методичні посібники та підручники відповідно до списку рекомендованої літератури.

17. Рекомендована література

Основна (базова) література

1. Внутрішня медицина: ревматологія: навчальний посібник / В.Є. Кондратюк, М.Б. Джус. - К.: ВСВ «Медицина», 2017. - 272 с.
2. Внутрішні хвороби. У 2 т. Т. 1 / Л.В.Глушко, С.В.Федоров, І.М. Скрипник, М.М. Островський/ За ред. проф. Л.В.Глушка. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – 680 с.
3. Внутрішні хвороби: Підручник, заснований на принципах доказової медицини 2018/19 / Керівник проекту Александра Кубец, гол. ред. Адріана Яремчук-Кочмарик, Анатолій Свінцицький; пер. з польск. – Краків: Практична медицина, 2018. – 1632 с.
4. Внутрішня медицина : підручник / [Сабадишин Р. О., Смоляк В.Р., Гашинська О.С., Баб'як О.В., Бобошко Т.І., Бойчук Т.М., Гордашко Т.А., Горська О.В., Дем'янчук М.Р, Дем'янчук Т.М., Джула І.М., Казирід С.Г., Кирнична А.Ю., Літвінчук О.Ф., Легка М.В., Ординський М.Л., Повар Н.А., Сабадишина О.Б., Шадий С.Б., Штрімайтіс О.В., Пасечко Н.В., Мартинюк Л.П., Ружицька О.О., Кулешко І.І., Барна О.М., Кіржнер Г.Д., Шимон М.М., Ільницька Л.А.] ; за ред. Р. О. Сабадишина. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 528 с.
5. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування // За редакцією В.М.Коваленка, М.І.Лутая, Ю.М.Сіренка, О.С.Сичова, 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2018. – 224 с.
6. Внутрішні хвороби: у 2 ч. Ч. 1: Розділи 1–8: Нац. підручник для лікарів-інтернів, студ. мед. ЗВО, лікарів-практиків терапевт. профілю. — 2-ге вид. Рекомендовано вченою радою ІФНМУ / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін.; за ред. Л.В Глушка. — К., 2022. — 680 с., тв. пал., (ст. 5 пр.).
7. Внутрішні хвороби: у 2 ч. Ч. 2: Розділи 9–24: Нац. підруч. для лікарів-інтернів, студ. мед. ЗВО, лікарів-практиків терапевт. профілю. — 2-ге вид. Рекомендовано вченою радою ІФНМУ / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін.; за ред. Л.В Глушка. — К., 2022. — 584 с. + 6 с. кольор. вкл., тв. пал., (ст. 5 пр.)
8. Ревматологія : навчальний посібник / В. Г. Псарьова, Н. М. Кириченко, О. С. Погорелова та ін. ; за заг. ред. проф. Л. Н. Приступи, доц. Г. А. Фадєєвої. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 235 с
9. Principles of internal medicine (Endocrinology, Gastroenterology, Hematology, Pulmonary diseases): Study Guide / [Smijan SI, Komorovskiy RR, Lepyavko AA, et al.] ; edited by SI Smijan. Ternopil: TSMU, “Ukrmedknyha”; 2019. 474 p.
10. Principles of Internal Medicine (Cardiology, Rheumatology, nephrology): Study Guide / [Smijan SI, Komorovskiy RR, Slaba US, et al.] ; edited by SI Smijan. Ternopil: TSMU, “Ukrmedknyha”; 2019. 398 p.
11. Невідкладні стани в загальнолікарській практиці : навч. посіб. : у 2 т. / В. М. Ждан [та ін.] ; ред. В. М. Ждан ; Укр. мед. стомат. акад., Каф. сімейної медицини і терапії. – 2-ге вид., допов. і перероб. – Львів : Магнолія, 2021 – Т. 1. – 256 с. Т. 2. – 280 с.
12. Коваленко ВМ, Головач ІЮ, Борткевич ОП, Рекалов ДГ, Сміян СІ. Остеоартрит / Остеоартроз. Клінічна настанова. Міністерство охорони здоров'я України. Всеукраїнська асоціація ревматологів України. Київ; 2020
13. Свінцицький А. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини / Медицина, 2019. – 1008 с.
14. Наказ МОЗ України №1259 від 18.07.2024 СТАНДАРТ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ СЕРЦЕВО-ЛЕГЕНЕВА РЕАНІМАЦІЯ У ДОРΟΣЛИХ (базові та розширені заходи)
15. Наказ МОЗ України №1957 від 15.09.2021 УНІФІКОВАНИЙ КЛІНІЧНИЙ ПРОТОКОЛ ЕКСТРЕНОЇ, ПЕРВИННОЇ, ВТОРИННОЇ (СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ), ТРЕТИННОЇ (ВИСОКОСПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ) МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА КАРДІОРЕАБІЛІТАЦІЇ «ГОСТРИЙ КОРОНАРНИЙ СИНДРОМ БЕЗ ЕЛЕВАЦІЇ СЕГМЕНТА ST»

16. Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги. Залізодефіцитна анемія. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 02.11.2015 №709. Перегляд протоколу: вересень 2018 року
17. Наказ МОЗ №1936 від 14.09.2021 УНІФІКОВАНИЙ КЛІНІЧНИЙ ПРОТОКОЛ ЕКСТРЕНОЇ, ПЕРВИННОЇ, ВТОРИННОЇ (СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ), ТРЕТИННОЇ (ВИСОКОСПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ) МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА КАРДІОРЕАБІЛІТАЦІЇ «ГОСТРИЙ КОРОНАРНИЙ СИНДРОМ З ЕЛЕВАЦІЄЮ СЕГМЕНТА ST»
18. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 15.06.2016 №597 Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги при фібриляції передсердь.
19. Наказ МОЗ України №1635 від 09.09.2022 Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної та спеціалізованої медичної допомоги «Хронічний лімфодний лейкоз»
20. СТАБІЛЬНА ІШЕМІЧНА ХВОРОБА СЕРЦЯ КЛІНІЧНА НАСТАНОВА, ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗАХ, Київ – 2021 р. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/2021_10_26_kn_stabilna-ihs.pdf
21. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги при легеневої гіпертензії у дорослих. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 21.06.2016 № 614
22. Наказ МОЗ України від 22.07.2025 №1169 Про затвердження Стандартів медичної допомоги «Лімфома Ходжкіна», «Дифузна В-великоклітинна лімфома», «Екстранодальна дифузна В-великоклітинна лімфома та первинна медіастинальна В-клітинна лімфома», «Вперше діагностована та рецидивуюча фолікулярна лімфома»
23. Наказ МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги» Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол.
24. Рекомендації EULAR (2019) лікування ревматологічних захворювань (подагри, остеоартриту, ревматоїдного артрити)
25. Суправентрикулярна тахікардія: рекомендації ESC 2019. Brugada J., Katritsis D.G., Arbelo E. et al. (2019) 2019 ESC Guidelines for the management of patients with supraventricular tachycardia. Eur. Heart J., 00: 1–66, doi:10.1093/eurheartj/ehz467.
26. ГОСТРИЙ МІСЛОЇДНИЙ ЛЕЙКОЗ КЛІНІЧНА НАСТАНОВА, ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗАХ, Київ-2023, https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2023/10/2023_kn-gml.pdf
27. Рекомендації Європейського товариства кардіологів щодо лікування хронічних коронарних синдромів: розроблені робочою групою з лікування хронічних коронарних синдромів Європейського товариства кардіологів (ESC). Схвалено Європейською асоціацією кардіоторакальної хірургії (EACTS), 2024 рік. *European Heart Journal*, Volume 45, Issue 36, 2024, Pages 3415–3537, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehae177>
28. Практикум з основ кардіології [Електронний ресурс] : навч. посібник для студ. закладів вищої освіти [спец. "Фізична терапія, ерготерапія" освітньої програми "Фізична терапія"] / І. В. Кіреєв [та ін.] ; НФаУ. - Електрон. текстові дан. - Харків : НФаУ, 2021. - 57 с.
29. Практикум з основ пульмонології [Електронний ресурс] : навч. посібник для студ. закладів вищої освіти [спец. "Фізична терапія, ерготерапія" освітньої програми "Фізична терапія"] / І. В. Кіреєв [та ін.] ; НФаУ. - Електрон. текстові дан. - Харків : НФаУ, 2021. - 61 с.
3. Фармакотерапія з фармакокінетикою. Лекції [Текст] : навч. посібник для студ. закладів вищої освіти / І. В. Кіреєв [та ін.] ; за ред. проф. І. В. Кіреєва, 2019. - 132 с.
30. 2024 ESC Guidelines for the management of atrial fibrillation developed in collaboration with the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS): Developed by the task force for the management of atrial fibrillation of the European Society of Cardiology (ESC), with the special contribution of the European Heart Rhythm Association (EHRA) of the ESC. Endorsed by the European Stroke Organisation (ESO). *European Heart Journal*. 2024; ehae176, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehae176>.
31. 2023 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes: Developed by the task force on the management of acute coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC) *European Heart Journal*, Volume 44, Issue 38, 7 October 2023, Pages 3720–3826, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad191>
32. 2022 ESC/ERS Guidelines for the diagnosis and treatment of pulmonary hypertension: Developed by

the task force for the diagnosis and treatment of pulmonary hypertension of the European Society of Cardiology (ESC) and the European Respiratory Society (ERS). Endorsed by the International Society for Heart and Lung Transplantation (ISHLT) and the European Reference Network on rare respiratory diseases (ERN-LUNG)., *European Heart Journal*, Volume 43, Issue 38, 7 October 2022, Pages 3618–3731, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehac237>

33. 2023 ESC Guidelines for the management of endocarditis: Developed by the task force on the management of endocarditis of the European Society of Cardiology (ESC) Endorsed by the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS) and the European Association of Nuclear Medicine (EANM), *European Heart Journal*, Volume 44, Issue 39, 14 October 2023, Pages 3948–4042, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad193>

34. 2023 ESC Guidelines for the management of cardiomyopathies: Developed by the task force on the management of cardiomyopathies of the European Society of Cardiology (ESC), *European Heart Journal*, Volume 44, Issue 37, 1 October 2023, Pages 3503–3626, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad194>

35. Davidson's Principles and Practice of Medicine 23rd Edition. Editors: Stuart Ralston, Ian Penman, Mark Strachan Richard Hobson. Elsevier. - 2018. – 1440 p.

36. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / За редакцією Харченко Н.В., Бабака О.Я. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2017. – Т. 2. – 432 с., іл.,табл.; 4 стор. кольор. вкл. 10. Денесюк В.І., Денесюк О.В. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої освіти III IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. – К.: МОПІОН, 2019. – 960 с.

37. Наказ МОЗ України від 11.02.2016 № 90 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при запальних захворюваннях кишечника». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Запальні захворювання кишечника (хвороба Крона, виразковий коліт)».

38. Наказ МОЗ України від 11.02.2016 №89 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги пацієнтам з хронічною хворобою нирок V стадії із застосуванням гемодіалізу або перитонеального діалізу».

Допоміжна література

1. Біловол О.М. Ревматологія: навчальний посібник / О.М. Біловол, І.І. Князькова, В.В. Златкіна, [та інш.]. – Харків: Видавництво ХНМУ. – 2018. – С. 23-29, С. 54-61, С. 80-105. 2. Внутрішня медицина = Internal medicine: Part 1: textbook for English-speaking students of higher medical schools / edited by Professor M.A. Stanislavchuk and professor V.K. Sierkova. – Vinnytsya: Nova Knyha, 2019. – 408 p.

2. Внутрішня медицина = Internal medicine : Part 1 : textbook for English-speaking students of higher medical schools / [edited by MA Stanislavchuk and VK Serkova]. Vinnytsia: Nova Knyha; 2019. 408 p.

3. Внутрішня медицина = Internal medicine : Part 2 : textbook for English-speaking students of higher medical schools / [edited by MA Stanislavchuk and VK Serkova]. Vinnytsia: Nova Knyha; 2019. 360 p.

4. Журавльова Л., Олійник М., Сікало Ю., Федоров В. Основи діагностики та лікування захворювань суглобів. – Медкнига. – 2020. – 272 с.

5. Скибчик В. А. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології : навч. посіб. / В. А. Скибчик, Я. В. Скибчик. – 2-ге вид., допов. – Львів : Простір-М, 2019. – 164 с.

53. Функціональна діагностика : підруч. для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закл. (фтів) післядиплом. освіти МОЗ України / [О. Й. Жарінов та ін.] ; за ред. О. Й. Жарінова, Ю. А. Іваніва, В. О. Куця. – Вид. 2-ге, допов. і перероб. – Київ : Четверта хвиля, 2021. – 783 с.

6. Просто невідкладні стани : клініч. посіб. / уклад. М. Матвійчук [та ін.]. – Тернопіль : Крок, 2022. – 88 с.: іл. – (Основи клінічного мислення в схемах та інфографіках).

7. ЕКГ у практиці = The ECG in Practice: навчальний посібник / Джон Р. Хемптон; переклад 6-го англ. видання. – Київ: Медицина, 2018. – 560 с. ISBN: 978-617-505-713- 1

8. Скибчик В. А. Практичні аспекти сучасної кардіології / В. А. Скибчик, Т. М. Соломенчук. – Вид. 2-ге, допов. – Львів : Мс, 2019. – 424 с.

9. Методи дослідження в гематології : навчальний посібник. / І. О. Дудченко, Г. А. Фадєєва, В. В. Качковська, О. В. Орловський ; за заг. ред. проф. Л. Н. Приступи. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 55 с

10. Дужий І. Д. Особливості діагностики хвороб плеври : монографія / І. Д. Дужий. – 2021. 3. Побічна дія ліків : підруч. для студентів вищ. закл. мед. освіти / І. Ф. Беленічев [та ін.]. – 2021.
11. Ревматичні хвороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування. Науково-виробниче видання / за ред. ВМ Коваленка. К., Моріон; 2021. 399 с.
12. Суправентрикулярна тахікардія: рекомендації ESC 2019. Brugada J., Katritsis D.G., Arbelo E. et al. (2019) 2019 ESC Guidelines for the management of patients with supraventricular tachycardia. Eur. Heart J., 00: 1–66, doi:10.1093/eurheartj/ehz467
13. Клінічна лабораторна діагностика. Підручник за редакцією проф. Л.Є. Лаповець. – Медицина. – 2021. – 504 с. 5. Електрокардіологічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. Навчальний посібник. Затверджено вченою радою ЛНМУ ім. Д. Галицького. Видавець Марченко Т.В.
14. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. – 2021. - 164 с. 6. Екстрена та невідкладна медична допомога в запитаннях і відповідях : навч. посіб. / М. І. Швед [и др.]. – Тернопіль : ТДМУ, Укрмедкн., 2020. – 312 с.
15. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії. Аналізи. Нормативні показники. Трагування змін. /За редакцією проф. Ю.М. Мостового. – 27-те вид., доп. і перероб. – Київ: Центр ДЗК, 2020. - 792 с. 5. Сучасні додаткові методи обстеження серцево-судинної системи : навч. посіб. / Ю. М. Мостовий [та ін.] ; ред. Ю. М Мостовий ; Вінниця. НМУ ім. М. І. Пирогова. – Львів : Марченко Т. В., 2022. – 287 с. : іл
16. Скибчик ВА, Соломенчук ТМ. Рекомендації Європейського товариства кардіологів із фібриляції передсердь 2024 року: основні положення щодо лікування — принцип AF-CARE. Частина 1. Практикуючий лікар, 2024. № 3. с. 4-10. DOI: 10.31793/2413-5461.2024.13-3.4.
17. Скибчик ВА, Соломенчук ТМ, Скибчик ЯВ. Рекомендації Європейського товариства кардіологів із фібриляції передсердь 2024 року: зменшення вираженості симптомів шляхом контролю частоти шлуночкових скорочень та контролю ритму. Частина 2. Практикуючий лікар, 2025, №1, с. 5-16. DOI: 10.31793/2413-5461.2025.14-1.5.
18. Наказ МОЗ України №1054 від 17.06.2024 Стандарт медичної допомоги профілактика та лікування інфекційних ускладнень у дорослих пацієнтів з онкологічними та онкогематологічними захворюваннями
19. Давиденко К. Лікування системного червоного вовчака: рекомендації EULAR 2019, Український медичний журнал www.umj.com.ua/uk/novyna-167780-likuvannya-sistemnogo-cherwonogo-vovchaka-rekomendatsiyi-eular
20. Катеринчук ІП. Клінічне тлумачення й діагностичне значення лабораторних показників у загально-лікарській практиці: навчальний посібник. 2-е вид. Київ: Медкнига; 2018. 228 с.
21. Клінічна фармакологія : навч. посіб. / Є. І. Шоріков [та ін.] ; Буковин. ДМУ. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 512 с.
22. Свінціцький А. С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини : [навч. посіб. для лікарів-інтернів і студентів мед. закл. вищ. освіти] / А. С. Свінціцький. – Київ : Медицина, 2019. – 1008 с.
23. Internal medicine. Rapid review for exam preparation (cardiology, rheumatology, nephrology) [Text] : study guide for 5th year students : textbook / [Svitlana Smiian [a. o.] ; ed. by prof. Svitlana Smiian. - Ternopil : TNMU, 2020. - 136 p.
24. Internal medicine. Rapid review for exam preparation (endocrinology, gastroenterology, pulmonology, haematology) [Text] : study guide for 4th year studentss : textbook / [S. I. Smiian [a. o.] : ed. by prof. Svitlana Smiian. - Ternopil : TNMU, 2020. - 178 p.
25. Camm A.J., Lüscher FT. et al. The ESC Textbook of Cardiovascular Medicine (The European Society of Cardiology Series) Volume 1 & 2 3rd Edition. Oxford University Press; 2018. - 3408 p.
26. Gilbert S., Weiner DE. National Kidney Foundation Primer on Kidney Diseases 7th Edition. Elsevier; 2017 - 680 p.
27. USMLE Step 2 CK Lecture Notes 2017: Internal Medicine (Kaplan Test Prep). - 2016. - Published by Kaplan Medical. - 474 p.
28. Zipes D.P., Libby P., Bonow R.O. et al. Braunwald's Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine, 2-Volume Set 11th Edition. Elsevier; 2018. - 2128 p.
29. Dr. Mohamed, Osama Mahmoud. Cardiology / O. M. Dr. Mohamed. – Cairo : Dar El Teb, 2020. – 174 p. : іл. – (Lecture Notes of Internal Medicine).

30. Dr. Mowafy, Ahmed. Haematology / A. Dr. Mowafy. – 4th ed. –Cairo : University Book Center, 2021. – 114 p. – (InCapsule Series Smarter Not Harder).
 31. Dr. Mowafy, Ahmed. Rheumatology / A. Dr. Mowafy. – Cairo : University Book Center, 2021. – 94 p. – (InCapsule Series Smarter Not Harder)
 32. Faison MN, Davis AM, Trotter KC. Disease-Modifying Drugs for Adult-Onset Rheumatoid Arthritis. *JAMA*. 2024;331(12):1055–1056. doi:10.1001/jama.2023.26504
 33. FitzGerald J. D., Dalbeth N., Mikuls T. et al. (2020) 2020 American College of Rheumatology Guideline for the Management of Gout. Wiley Online Library, May 11 (<https://doi.org/10.1002/acr.24180>).
- Посилання: (www.umj.com.ua/uk/publikatsia-182087-podagra-suchasni-rekomendatsiyi-shhodo-uratznizhuvalnoyi-terapiyi)

Інформаційні ресурси

1. Електронна адреса сайту університету: <http://vnmue.edu.ua>
2. Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmue.edu.ua>
3. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
4. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
5. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
6. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
7. Український кардіологічний портал <http://ukrcardio.org/>
8. Асоціація Аритмологів України <https://asar.org.ua>
9. Платформа для кардіоспільноти <https://cardioprostir.com.ua>
10. Всеукраїнська асоціація кардіологів України <https://cardiohub.org.ua>
11. Асоціація інтервенційних кардіологів України <https://stent4life.com.ua/association>
12. Медичні калькулятори: <https://www.mdcalc.com>
13. Відкритий освітній ресурс Empendium. <https://empendium.com/ua/>
14. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини: <http://www.osdm.org/index.php>
15. Останні новини у світі медицини, клінічні випробування та міжнародні гайдлайни (<http://www.medscape.com>).
16. The European Society for Emergency Medicine <http://eusem.org>
17. Авторитетне фахове видання для медиків по всьому світі British Medical Journal. <https://www.bmjdotcom/>
18. <http://www.esmo.org/Guidelines/Haematological-Malignancies>
19. <https://ehaweb.org/organization/committees/swg-unit/scientific-workinggroups/structure-and-guidelines/>
20. <https://www.rheumatology.org.uk/practice-quality/guidelines/>
21. <https://www.escardio.org/Guidelines/Clinical-Practice-Guidelines>
22. <http://www.acc.org/guidelines/guidelines-search#sort=relevancy>
23. <https://www.asn-online.org/education/training/fellows/educational-resources.aspx#Guidelines>
<https://cprguidelines.eu/>
24. Клінічні настанови та галузеві стандарти https://dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
25. <http://www.oxfordmedicaleducation.com/>
26. http://professional.heart.org/professional/GuidelinesStatements/UCM_316885_GuidelinesStatements.jsp
27. <https://www.rheumatology.org/Practice-Quality/Clinical-Support/Clinical-Practice>
28. <http://www.strazhesko.org.ua/advice>
29. www.ginasthma.org
30. <http://goldcopd.org>